

Ha kérdezed, milyen

Úgy próbáltam visszagondolni az elmúlt pár évre, és hát még tovább, távolabb is, hogy az már megtörtént, megvolt és oké, azonban mindez igen ritkán esett meg velem, mert hiába új helyzetek, arcok, utcák és házak is tán, az a valami, amit múltnak nevezünk jobb híján, és hát ügyetlenül is, mégsem avasodott meg, száradt össze valami egészen könnyű tárgygyá, amit megfúj az ember és már majdnem nincs is, nem, nem sikerült ez nekem, illetve, mint már mondtam, csak elvétve, és már unni kezdtem ezt az egészet, hogy rabja vagyok valaminek, amit ki kellene lúgozni végleg, de nem is így tán, csak azt, ami zavar, úgy szétrobbantani, darabjaira szedni, de hát mi is az pontosan, honnan tudjam a határait, a véget, a végeket, ahol már elhal, vagyis olyan krémszín lesz, semmilyen hatással. Ki akartam szedni a kapcsokat, a szögeket és dobni ócskavasba, semlegesíteni, klórozni volt kedvem, fertőtleníteni, kész stratégiákat, haditerveket dolgoztam ki, késő este keltem, fekete álarcot helyeztem az arcomra, kékre festettem a körmeimet, a hajamat vörösre varázsoltam, igen, most, most elkapom, megkapom, megfojtom, megölöm, hagyjon békén, végképp szűnjön meg én Istenem. Máskor délelőtt behúztam a függönyt, nehéz, bordó brokát, bereteszeltem az ajtót, vattával, posztóval tömtem be a fal repedéseit, elemlámpámmal végigpásztáztam a lakást, megvagy, megleszel, sugdos-tam, ma, most, nincs könyörület, és éreztem is valami erős nyakat a kezeim között majd kétségbeesett lihegést az arcomon, még a nyál elcsöppenését is tudtam, nem voltam sohase erős, mégis a győztes büszkesége lüktetett bennem, még rúgtam is egy nagyot ezen a múlton, olyan kéjesen, jólesően tettem, kuss, mondtam, hagyjál, és kinyitottam az összes ablakot, enyém ez a nap, és süttöt is be tényleg, akárha csak nekem csinálná, értem, sárga volt, majd

vörösbe csavarodott, láttam a kocka kék eget, az üdítő színt, és a kezem a combomhoz közeledett majd még följebb, finoman, óvatosan, olyan jó volt hősnak lenni, érezni a babérok apró, habkönnyű súlyát, lebegni pezsgő, tiszta vízben. Bensőm tündérré változott, és én csak mosolyogtam csodaszép mosolyán, rá kellett néznem állandóan, aranyalmát lopjunk kedvesem, ajánlottam neki, csillogó gyümölcsöt, varázskertben, nagy, zizegő páfrányok között lépdeltünk, bársonyos fű ringott odább, százszerű virág nyílt a kezünknel, és akkor érzem a forróságot, a csodaszert, ujjaim között.

De elillan a nap, és az a varázskert sem az igazi, mert ott vannak a rablók, akik egyenként pattintják szét a barna páncélú cserebogarakat, hogy nagy, öblös üvegekbe dunsztolják el őket, és a Vass fiúk is beugrottak a képbe, ahogyan könnyedén szöknek fel a bérkocsira a város főterén, hogy utána azért magukkal vigyék örökre a kert nehéz, émelyítő szagát, és hát a városét is persze, de még nem akartam nem egészen hőst és győztes lenni, ezért továbbra is a combom körül matattam, már-már kétségbeesetten próbáltam továbbvinni a gyönyört, de lassan besötétedett, még egy pillanatra ugyan láthattam a tündérlány mosolyát, érezhettem a csobogó víz mennyei húsét, hogy utána elveszzen mindez, és maradjak a kihűlt, hetedik kerületi szobámban, ziláltan, nedvesen, elvérezve. Újból teljesen vesztesen.

Hányszor, de hányszor került sor e birkózásra, tusára az utóbbi hónapokban, években. Volt, hogy napokig élveztem az ügyesebbnek kijáró diadalt és szerettem a Ligetet, mint soha még, faltam a jobbnál jobb filmeket és nyugodtan, tisztán néztem kedvesen szemébe. Szélcsend honolt bennem, akárha oázisba érkeztem volna, nem sürgetett homokszemek tánca, kiáltás, idő, de hirtelen, minden átmenet nélkül, összetöppedt a testem, arcomra kiültek a foltok, mint tiszta éjjel a csillogok, és már nem volt remény, gögös, mindentudó mosoly.

Sokáig úgy jöttem be az utcámba, főleg a nagy változás után, habár ha jobban belegondolok, lehet, hogy mindig is így tettem volna, hogy félek és fáj, még az ablakomra se néztem, csak úgy szemlesütve ugrottam be a kapun, és utána föl az emeletre, gyorsan, szinte láthatatlanul. És akkor a négy fal között ment, folyt minden tovább. Nyitottam fridzsidert, bort, sört helyeztem az asztalra, behúztam a függönyt, majd kiválasztottam egy pontot, egy részletet, ahova bámulni jó, és láttam sok-sok kockát, apró képeket, futott velem már megint az a valami, cikáztam ide-oda, össze-

vissza, beesett arcomat láttam egy másik asztal fölött, alig fényben egy másik országban, hogy hallgatom a híreket, és a város, amelyben éltem akkor, szintén alig látszik, mélybe, sötétbe került, akárha örök mocsárba süllyedt volna egészen reménytelenül. És félni kezdtem akkor, mert nem tudtam, mi is az biztosan, hogy visznek el éjjel, és csöngetnek, dörömbölnék az ajtón, ha egyenruhásokat láttam, a fal mellé húzódtam, közben egy volt szeretőm városa dőlt össze pár óra alatt. Nem tudtam, miért e bujkálás, és mit is kéne tenni, az iskolában, ahol dolgoztam, a falakra új képek, feliratok kerültek, a diákok másként szóltak hozzám, kollégáim szeméből nem néztem ki semmit, és futottam haza, hogy halljam a híreket, melyek csak még bizonytalanabbá tettek, és mondtam neked, neked, akivel már kilenc éve éltem, mi is lesz, igen, de te nem nagyon foglalkoztál velem, és maradt a szoba, a gürc, Szirmai világa. De nem sokáig. Mert lazítani kellett, repülni nagyon, mint soha még. Feledni azt is, ami majd csak ezután jön. Mert illúzióink már nem nagyon voltak, tettük a biztosat néha, de mégse hihettünk benne, és hirtelen olyan olcsó lett az ital, akár a víz, vagy a virág, és egymás után nőttek ki a jobbnál jobb helyek, akárha a felejtés technikáját szolgálták volna, az öntemetkezés gesztusát. És csak tanítani kellett, ami hát mégse volt könnyű ebben a megbolydult világban, hol kréta nem volt, hol áram, nem beszélve az okos, finom, rafinált gondolatról, de utána ott a délután, az este, irány a bolt, a polcokon sorakoznak az italok, válogathatsz kedvedre, finnyásan szemlézheted a készletet, egy-két üveg a szatyorba, és kezdődhet az igazi élet, először keveset, mértékkel, aprózva, majd mikor már jönnek a haverok, hogy ne mondjam, kedves sorstársaink, nagyobb erőbedobással, keményebben, elszántabban, hisz lesz, ami lesz, mi vagyunk, vagy mi még itt vagyunk, rohadékok.

És utána gyérünk a pinceklubokba, és mintha ezek is szimbolizáltak volna a süllyedés, az ereszkedés tényét, csak még egy korty a lemenetel előtt. Illatosan, szépen vonultunk le estéről estére, közben azért riadtan néztük, szemrevételeztük a járőrökcsik cirkálását, és ha nagyobb tömeg verődött össze valamelyik utcasarkon, diszkrétan kikerültük őket, ha valahova, valakihez mentünk, csak jelekben csöngettünk, de amúgy zajlott a világ, mint soha még. És amikor lezárták a határt, még jobban a mélybe, a bugyorba néztünk, ha elvittek valakit a kollégáink, ismerőseink közül, riadtan hallgattunk, és ha lehetett volna, háromra zárjuk lakásunk ajtaját.

Azért valami papír mindig akadt. Volt, hogy valaki ki tudott menni, csúszni. Rum, vodka, vinjak voltak a sláger. Meg a dobozos sör. És hosszú, hosszú gépfegyversorozatok, éjfél felé, sőt még előbb is, főleg a nemzeti ünnepek tájékán, megesett, hogy a padlóra vetettük magunkat a hámoszobás lakásban, mert féltünk, ennyire egyszerűen, illetve természetesen, a velünk szemben lakók duhajkodásától, attól, amit csak nemzeti öntudatnak neveznek.

Barátom vidéken tanított, naponta busszal tette meg az utat, egészen korán kelt, mindig dagadt az arca ilyenkor, úgy kb. tízig, mondta, a tapasztalat alapján, utána fokozatosan lelappad, megnyugszanak a vonások, estére már minden oké, mire a barátjával beszélgetni kezdenek, néha a r r ó l a politikáról is, és sértődések is voltak, meg szónoklatok. De azért ez a barát is lejárt az éjszakába, finom ujjai közt oly sűrűn csillant a pohár, és félő is, hisz más nem tehetett. És azok az őrült szószótlók is rettegéssből ontották a mérget, fölkavarodott minden, és kedvenc pincénkben, ahol már a dohszagot észre se vettük, úgy belénk ette, verte magát, akár valami ráktekervény, behálózott bennünket, olyan pókhálószerű lehettünk belőről, én legalábbis ilyennek láttam, látom, ha újból rámtör a kétség, hogy vajon, létezik-e jelen, jelenem, ez az egész szoba, a hetedik kerület, a kocka ég a fejem fölött, ha kinézek az ablakon, tehát itt a pincében néha minden átmenet nélkül veszekedni kezdtek egymással az emberek, no nem minket szidtak, mi c s a k félrehúzódtunk egy kicsit, és ment minden tovább, újabb kör, röhögés, izgató lábak vagy tapintások, és hát olyan könnyen is ismerkedtek az emberek, gátlástalanul, mintha éreztük volna, gyorsan, nagyon gyorsan süllyed a hajó. És sziklák pedig nincsenek. Partok. Saxofon hangja kígyózott az asztalok között, egy roma csávó okozta ezt, estéről estére, hatalmas kalapban játszott, flitteres mellénye szinte kápráztatott, volt, hogy énekelt is, sajátos, rekedtes hangja kitöltötte a boltíves termet, táncolni is lehetett, kezét, lábat kellő helyre tenni, a sok ital után forrón ölelni, markolni, csókolni, de azért ügyelni kellett a nyelvre, a szóra, mert egy rejtett, átnemgondolt utalás, vagy váratlan hangsúly kisiklatta a pinceharmóniát, és akkor már jöhetett a pofon, az átok, mindaz, ami eleddig elképzelhetetlen volt, azonban az is igaz, hogy nagyon hamar visszaállt minden. Mégis más volt ez már. És amikor a terepjáró egyenruhába bujtatott katonák is lejöttek, kezdett kockázatosná válni a népünnepély, azonban a veszély, a bizonytalanság mintha vonzotta volna az em-

bereket, mert sokszor még a lejárati lépcsőkön is álltak. Egyszer így felhevülten ácsorogtunk odakinn, sok bor és zene után már-már virradatban egy másik baráttal, kinek szemei idegesen ugráltak, az arca pedig fakírarcra emlékeztetett, mintha sejtette volna, hogy később, jóval később az is lesz igen, akárha régi bűneit gyónná meg ekképpen, egy pincében, minő hasonlóság, ketrebe záratta magát, vastag rácsok mögé, hogy negyven napon át alig szedje a levegőt, és jöttek az emberek, bámulták, nézték meztelen testét, ott voltam én is, akár a Vas Jancsi a foszladozó fedelű mesekönyvből, gondoltam, és már a sárkány levágott fejeit is láttam a címlapról, ahogy csöpögnek pirosan a nagy, cifra betűkre, gyerekkoromban félttem, befröcskölük, -maszatoľják a fehér csipketerítőt, és akkor ki veri majd ki ezt a finom fonáľból, teszi tisztává, nem evett, nem ivott, ott a választott hazában, és később is alig, amikor már följött, hogy mégis levegőhöz jusson, a nyolcadik kerületi bérház tövében, ahol a cigányok bandákba verődve szidják az életet, és akkor ott a bejárat előtt hirtelen elköszönt tőlünk, mi meg olyan tanácstalanul maradtunk, tébláboltunk egy ideig, jött egy fiú, a pincéből ismertük, menjünk el hozzá, úgyis háború van. Már majdnem kihunytak a csillagok, a templomtorony mögött hajnalpírt láttunk, a város szobrai mintha kékek lettek volna, azt mondtad, menjünk, és én örültem ennek, hogy te is akarod, és átöleltelek, és éreztem, olyan közel vagy hozzám, és olyan jó is ez, elfeledtem a jeleket, a görcsöt, a szavak és a tettek súlyát, rángatózó ajkad, skizofrén valómat, a remegést a szemedben, és azt hittem, ilyen nincs, vagy csak nagyon kevés, és követtük a fiút egymáshoz bújva fejünk fölött a galagonyafák ágaival, és csak arra gondoltam, mennyi mindent is tudunk egymásról, rejtegetett titkot, sóvárgást, akaratot. Azt hittem akkor, ismerem tested összes hajlatát, fanszöröd alig látható vonalát, vitrázsát, hogy tudom, mit olvasol, mit csináľsz holnap, min veszünk majd össze, összes rokonod történetét, Tóni haláltusáját a konyhában, az eltörött demizson miéřtjét, első vérzésed csikját a lábodon. És azt is, ki tetszik neked, ha nyaralni megyünk, hova megyünk, melyik lesz a te ágyad, mit csinálnál, ha nem lenne férjed, milyen lenne akkor a szobád. Csípőd keskenyét, és hogy neked kék a minden. Azt hittem tehát akkor, tudok mindent, mit lehet, és te is így vagy ezzel, hisz annyiszor elmondtam, -kiabáltam, -sírtam, -játszottam neked azt, hogy ki is vagyok tán, ilyen nincs, vagy csak nagyon kevés, és olyan jó volt akkor fogni a vállad, bémenni a házba, látni

az ablakból a kert vadon nőtt virágait, a törpe fákat, azt a felemás fényt. Bent félhomály, mállós, halk zene, fehér rum, úgy akartam, maradna így minden, így á t m e n e t b e n , köztesen, olyan mesesziget volt ez, távol zajtól, háborútól, mindattól, amivel majd szembe kell nézni, akárha lebegtünk volna egy olyan világban, ahol mindent szabad. De persze, hogy jött a nap, a zene elhallgatott, harsogó hangokat hozott a szél, és valahogy zavartan kutattunk ruháink után.

És indultunk a már harsogó időben, és akkor szóltam hozzád, de már éreztem, mégsem tudok mindent, sőt semmit sem úgy, ahogy kellene, és kétségek, kételyek kezdtek nőni bennem, és arra gondoltam, hányszor, de hányszor megesett ez velem, de mindig tuszkoltam le őket, hessegettem el, és hiába fogtam meg a kezed, idegen lettél egy pillanat alatt. És akkor mélyebbre, messzebbre kellett fúrnom magam, hogy lássam, mikor kezdődött, kezdődhetett mindez, mikor vettem észre, hogy kibicsaklik az egész, illetve mikortól tűnt háborítatlannak az élet. Nehéz is volt meg könnyű, szelektív voltam, láttam magam nyolc, kilenc évesen, legyűrt térdharisnyában, spricelt rövidnadrágban, állva a bejáratnál, nedves, maszatos arccal, hogy én mást akarok, és utána pár évvel később, hosszú, festett szőke hajjal, egy világban, ami csak az enyém. És talán most is, illetve akkor, a legyőzhetetlen, két vállra nem fethető múltban elképzeltem valamit, amit annyira akartam, és ami hát mégsem volt teljesen az, de hát így kényelmesebb, persze. Mert szerettem tudni, csak te vagy nekem, mindazzal, ami hozzád tartozik, a megtörtént reggelekkel, az Erdő utcai házzal, első önkielégítéssel, mások ölelésével, simogatásával, lelkeddel teljesen, és hittem, balgán, persze, én is így vagyok neked, és mondtam, mondtam mindent, őszintén, csillogó szemmel. És olyan jó is volt egy ideig, de utána jött a repedés, mely lassan szakadékká változott, és átkozódtam, őrjögtem, szitkozódtam, mert láttam, hazug az egész. De gyorsan elfeledtem ezt, kétségbeesve igyekeztem, minél előbb Istenem. Mint kapcsolatunk legelején, amikor ki kellett mennem a szobából a szakállas férfi miatt és te nem is magyaráztál semmit, vagy amikor a rendőr verte az ajtót, és én csak a vodkát ittam, behunyt, szinte eltűnt szemmel, vagy amikor az érett asszony lába közé nyúltam, és tudtam, hogy nem így kellene. De jöttek a jó hullámai, és nem vontam le semmit, minek következtessenek, ragozam a múltat, és most íme, mást sem teszek, de most már késő, ahogy mondani szokás. Mert már nem megyünk, mehetünk a har-

sogó reggelben, napban, attól függetlenül, hogy egy városban lakunk, mert nincs hova mennünk, úgy közösen, persze. De akkor ott, a rikító napban, a kételyek nyüzsgésében, akár a pondrók, még volt erre lehetőség, és pár nap, vagy csak egy délután, és újra kezdődött, kezdődhetett a tiszta kép. Képzelttem én.

Az iskolából tömegesen iratkoztak ki a diákok, kollégák hagytak itt mindent egy nap alatt, új arcok, tónusok tűntek fel a tanárban, és az embereket már fényes nappal is lelőtték az utcán, olvastam, alig pár tíz kilométerre tőlünk. A pincelebujok már nem voltak népszerűek, nem is nagyon jártunk ki, csak ha nagyom kellett, pénz nem volt, szegénység honolt mindenhol. A haver, akivel akkor ott a hajnalban beszélgettünk, hirtelen eltűnt, meséket, történeteket hallottunk később róla, de már senkinek se hittünk. Titkolózni kezdtek az emberek. Mindenkinek volt valami ügye, papírok, engedély, kitelepülés, vagyon és pénzmentés, majd már csak börrre ment a dolog, sejtelmes utazások, váratlan találkozások bizonyos, félreérthetetlen helyeken, cinkosság, civakodás, aggodás, félelem, a lakást, amelyben laktunk, eladták, vendégek voltunk otthon is, egyikünk felmondást kapott a munkahelyén, persze, más csomagolásban, jöttek a hírek és a sebesültek a harcterekről a tévét már senki se nézte, az ital ára fölment, majd el is tűntek az üvegek a polcokról, éjjel izzadtam ébredtem, azt álmodtam, újból érettségizem, az ágyban másra gondoltunk szerelmeskedés alatt, elég lesz-e az a pár millió hétfőig, vagy jó lenne még egy zár a külső ajtóra, elmaradtak a barátok, ismerősök, magunk lettünk, magunkra maradtunk. Mit tudtam én, mi játszódik benned, bennem, semmit se tudtam, mégis hittem, kapaszkodtam az évekbe, abba, ami számomra csak őszinteség. Hogy mindenek ellenére, és mindenek dacára, csak te vagy nekem. És már csináltuk mi is a mi ügyeinket, lótás-futás, loholás, és ott álltunk a határon, csapzottan, elszántan, de én azért hátra is néztem. Erre határozottan emlékszem. Mert mielőtt átléptük volna ezt a semmilyen vonalat, tettem egy sétát a városban, apró, pici utcákat kerestem fel, nagyapám megroggyant házát tapogattam, benéztem az udvarra, a kutyám hintaszékét akartam, mert én is laktam itt valaha, a tyűkktrec drótos ajtaját, amin halat süttünk a halvány tűz fölött, a padlás vaskeresztjét szerettem volna látni, de már akkor eltűnt minden, vagy majdnem minden. Hiába kémleltem a kistemplom felé, próbáltam felfedezni a nagy mocsarat, a varázsló titokzatos kertjét, már éreztem, tudtam, elveszett minden, mielőtt is ez tényleg megtörtént

volna. De nem beszéltem erről, mert nem voltam benne biztos, hogy vagy te ezzel, a Peliván csöndjével, a lila felhővel a tó fölött, a temetőkerttel és kedvenc törpe fánkkal. Csak azt láttam, másmilyen vagyok. Ha van teher, az másképp fogant meg bennem. Villamosom síneit fölszedték örökre. Hiába álmodom újra és újra. Írom meg csöngetését, kerekeinek hátborzongató sikolyát. A házak, épületek történetét, melyek nap mint nap látták, körülfogták. Mert nincsen már.

Apró szobában laktunk a harmadikon. Lárma, ricsaj. De azért jó volt. Nagyon is az. Az ablakból látni a budai hegyeket. Másszuk őket egyre. Később, én már alig. Olyan természetesen.

Persze nem itt kezdődött. Semmi sem kezdődött itt. Talán a kaszárnya mögött, amikor egészen kék volt a szád. Vagy a Villageben. Ahogy nézem a hátad. Ahogy ponttá zsugorodik.

A bakonyi kastélyban, amikor magamra húztalak, te már biztosan tudtad azt, amit én még nem. Mégis, ahogyan utána sétálunk az erdőben, esett az eső, súlyos felhők borították az eget, annyira jó volt. Szinte vadul. Istenem, mondtam is egyszer.

Kedvesem türelmes, széparcú asszony. Ha a színpadon játszik alig nézek rá. Olyan furcsa ott nekem. Ha van ideje, főz. És néha eltűnik hetekre.

Akkor bukkant fel, amikor már egészen másként éltem. Egyedül a Marékban, és ahogy már mondtam, rosszkedvvel jöttem be az utcába, néha el is mentem a ház mellett, azért se, nem, nem megyek föl. Amikor vártam a villamosmegállóban, nem ismertem meg. Pontosabban nem mindjárt. Idő kellett hozzá. Mint később kiderült, máshoz is. Ahhoz hogy megértsem, mit jelent az, amikor a csíkos szófán ül, és néz ki az ablakon. Csak a fél arcát látni ilyenkor. A függönyön meg az árnyék. Vagy ahogy meglocsolja a virágokat és Mikulás-ruhában kiszalad a körfolyosóra és nevetve, vidáman bekopog a mogorva szomszédokhoz.

És azt hittem, legyőztem mindent. Kint is, bent is egyaránt. De jöttek a napok. Anyámat, apámat láttam a távoli városban. Ahogy mozognak az üres lakásban. Háttérül pedig ott a szintén kongó város. Kedvesem nem érkezik. Józsinál bömböl a rádió. Már megint sör az asztalon. Húzom be a függönyt. Vattával tömöm az ajtó repedéseit. Harc lesz ma is barátom, mondom. De már legyinteni sincs kedvem. Ugyan minek?